

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 619/2021 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om att trygga barnens rättigheter inom småbarnspedagogiken

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 619/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Sofia Virta /gröna m.fl.:

Hur strävar regeringen efter att trygga kvaliteten på småbarnspedagogiken och således tillgodoseendet av barnets rättigheter och

ämnar regeringen under de kommande åren fortsätta med flerformsutbildning för lärare inom småbarnspedagogik så att till exempel barnskötare med närvårdarbakgrund kan vid sidan av arbetet utbilda sig till lärare inom småbarnspedagogiken?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Kvaliteten på småbarnspedagogiken består av många faktorer som påverkar varandra. Enligt nationella och internationella undersökningar är en av de viktigaste kvalitetsfaktorerna tillräcklig personal med behörighet enligt lagen om småbarnspedagogik (540 / 2018). Enligt 25 § i lagen om småbarnspedagogik konstateras att kommunen, samkommunen och den privata serviceproducenten se till att det finns tillräckligt med sådan personal som uppfyller respektive behörighetsvillkor som avses i lagen inom småbarnspedagogiken, så att syftet med småbarnspedagogiken kan uppnås och så att också stödbehoven hos barn med funktionsnedsättning och övriga barn kan tillgodoses. Vidare konstateras att kommunen ska i den utsträckning som motsvarar behovet inom småbarnspedagogiken ha tillgång till tjänster av en speciallärare i småbarnspedagogik och även annan personal med beaktande av barnens behov och småbarnspedagogikens mål.

Tillräckligheteten och tillgängligheten av behörig personal inom småbarnspedagogiken påverkas av många faktorer, i synnerhet arbetets samhälleliga uppskattning, lön, arbetsförhållanden och arbetshälsa samt ledning. Dessa utgör kärnelementen i branschens drag- och hållkraft. Lönen inom småbarnspedagogiken är en arbetsmarknadsfråga som ministeriet inte kan påverka. Kommuner och privata serviceproducenter inom småbarnspedagogiken kan genom egna åtgärder, beslut och resurser påverka inte bara lönen utan också arbetsarrangemangen, arbetsförhållandena, arbetshälsan och ledningen för personalen inom småbarnspedagogiken (inkl. direktörerna) samt därigenom barnets rätt att få småbarnspedagogik av hög kvalitet. Småbarnspedagogikens rykte och image, arbetsförhållanden och lön påverkar huruvida behörig personal söker sig till utbildning och arbetsuppgifter inom branschen i tillräckligt antal. Ovan nämnda omständigheter inverkar

också på om yrkesutbildade personer inom branschen stannar kvar i uppgifter inom småbarnspedagogiken eller om de redan under utbildningen eller senare under arbetslivet söker sig till andra branscher.

I början av regeringsperioden genomfördes en ändring av relationstalet mellan barn och behörig daghemspersonal så att talet ändras tillbaka till 1:7 för barn över 3 år. Denna ändring garanterar för sin del att personalens arbetsförhållanden förbättras och att man kan erbjuda barn högklassig småbarnspedagogik som mer individuellt beaktar barnet. I början av regeringsperioden har dessutom den subjektiva rätten till småbarnspedagogik på heltid återställts för alla barn under skolåldern. I början av augusti i år trädde en reform av lagen om småbarnspedagogik i kraft gällande avvikelser från personaldimensioneringen samt personalens skyldighet att anmäla missförhållanden eller hot om missförhållanden inom småbarnspedagogiken. Med hjälp av anmälningsskyldigheten får serviceproducenten inom småbarnspedagogiken och den ledande tjänsteinnehavaren inom småbarnspedagogiken i den kommun där verksamhetsstället är beläget kännedom om faktorer som försämrar småbarnspedagogikens kvalitet och ändamålsenligheten i småbarnspedagogiken i vardagen och kan ingripa i dem utan dröjsmål. Anställda som utnyttjar sin anmälningsskyldighet får inte utsättas för negativa motåtgärder. Anmälningsskyldigheten har upplevts som ett nyttigt verktyg på fältet. Undervisnings- och kulturministeriet och regionförvaltningsverken kommer i fortsättningen att följa upp anmälningsskyldighetens omfattning och innehåll.

En tillräcklig utbildningsvolym är en faktor för att få behörig personal. Personalen inom småbarnspedagogiken utbildas på andra stadiet (bl.a. närvårdare, barnledare), yrkeshögskolor (socio-nomer inom småbarnspedagogik) och universitet (lärare inom småbarnspedagogik och speciallärare). Personalstrukturen, som garanterar den pedagogiska kvaliteten inom småbarnspedagogiken och som träder i kraft 2030, förutsätter att två tredjedelar av daghemmens personal är högutbildad och minst hälften av dem är har behörighet att arbeta som lärare inom småbarnspedagogiken.

För närvarande gäller den största bristen uttryckligen lärare inom småbarnspedagogiken och speciallärare, särskilt i huvudstadsregionen. Lärarutbildningen inom småbarnspedagogiken har ökat betydligt under de senaste åren genom förhandlingar med universiteten både i fråga om grundexamen och genom olika flerformsutbildningar. Flerformsutbildning har ordnats bland annat för personer som uppfyller vissa kriterier och som har behörighet som barnskötare samt även för personer som avlagt pedagogisk examen och som saknar yrkesstudier inom småbarnspedagogik (60 sp).

Undervisnings- och kulturministeriet har beviljat nästan 40 miljoner euro för extra nybörjarplatser vid lärarutbildningen inom småbarnspedagogiken för 2017–2021 utöver universitetens basfinansiering. Som statligt specialunderstöd har beviljats finansiering på över 3 miljoner euro för extra nybörjarplatser vid flerformig lärarutbildning inom småbarnspedagogiken (s.k. 1 000+). Målet med understödet är att utbilda över 200 lärare inom småbarnspedagogiken vid alla sju universitet som erbjuder utbildningen före 2024. Universiteten har tillsammans utarbetat en ny ansökan till

undervisnings- och kulturministeriet om närmare 400 extra nybörjarplatser för åren 2022–2024. Ansökan behandlas för närvarande vid ministeriet.

Enligt universiteten är flerformsutbildningen populär och det finns många sökande till den. Undervisnings- och kulturministeriet anser det vara viktigt att man med tanke på högskoleutbildningens kvalitet fäster tillräcklig uppmärksamhet vid förutsättningarna för såväl akademiskt tänkande som yrkesmässig orientering och utveckling av tillväxten samt att man säkerställer att de studerande har tillräckliga färdigheter att genomföra högskolestudier.

I november 2021 ordnas ett rundabordssamtal med olika instanser om arbetsförhållandena inom småbarnspedagogiken och tillgången på personal för att kartlägga personalsituationens nuläge och alternativa lösningar. Dessutom kommer undervisnings- och kulturministeriet inom den närmaste framtiden att genomföra en utredning om behovet av att utveckla lagstiftningen om personaldimensionering enligt lagen om småbarnspedagogik. Målet är att hitta problempunkter och eventuella behov av att ändra lagstiftningen så att varje barn får så bra och högklassig undervisning och vård som möjligt i den finländska småbarnspedagogiken.

Lagen om småbarnspedagogik ger rätt omfattande och goda ramar för en högklassig verksamhet och behörig och tillräcklig personal. Genom att granska och öka mängden utbildning strävar man efter att nå målet för personalstrukturen år 2030. Nybörjarplatserna inom utbildningarna är dock inte den enda faktorn som påverkar tillgången på personal. Kommunernas och privata aktörers samt arbetsmarknadsparternas uppgift är att se till att lönesättningen och arbetsförhållandena inom småbarnspedagogiken utvecklas för att främja branschens drag- och hållkraft samt uppskattning. Detta har en betydande inverkan på hur man söker sig till utbildningar och stannar kvar i branschen.

Utvecklingsforumet för utbildningar inom småbarnspedagogiken har tillsatts för en andra mandatperiod som upphör i slutet av 2023. Forumet för utveckling av småbarnspedagogiken kommer att fortsätta det tidigare forumets arbete och främja genomförandet av de utvecklingsåtgärder som det tidigare forumet föreslår (UKM:s publikationer 2020:3) bland annat när det gäller att öka samarbetet mellan utbildningarna och arbetslivet. Forumet kommer också att behandla frågor som gäller drag- och hållkraften inom småbarnspedagogiken.

Helsingfors 26.11.2021

Undervisningsminister Li Andersson